Betänkande UtUB 13/2026 rd─ RP 188/2026 rd

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av den utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av den utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina (RP 188/2026 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- enhetschef Tarja Långström, utrikesministeriet
- ambassadråd Marja Hopia, utrikesministeriet
- professor (emeritus) Martti Koskenniemi, Helsingfors universitet
- biträdande professor Ukri Soirila, Helsingfors universitet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner den i Chisinau ingångna utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina, samt en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Godkännandet av den partiella överenskommelsen förutsätter inga lagstiftningsändringar.

En särskild tribunal för handläggning av aggressionsbrottet mot Ukraina inrättas för att utkräva ansvar för Rysslands anfallskrig. Syftet med den utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen är att säkerställa finansieringen av den särskilda tribunalens verksamhet och att bistå vid förvaltningen och ledningen av den särskilda tribunalens verksamhet i övrigt, så att den särskilda tribunalen kan fullgöra sina uppgifter i enlighet med tribunalens stadga.

Den partiella överenskommelsen har ännu inte trätt i kraft. Europarådets ministerkommitté beslutar separat om ikraftträdandet av överenskommelsen när antalet parter i den partiella

överenskommelsen anses vara tillräckligt, vilket innebär att parterna består av minst 16 medlemmar och förvaltningskommitténs största bidragsgivare, och när budgetparametrarna anses vara tillräckliga och godtagbara och de största bidragsgivarna har godkänt att överenskommelsen träder i kraft.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i den partiella överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen träder i kraft för Finlands del, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionen

(1) Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina, samt en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Godkännandet av den partiella överenskommelsen förutsätter inga lagstiftningsändringar.

Propositionens bakgrund och centrala innehåll

(2) Rysslands invasion av Ukraina är en allvarlig kränkning av förbudet mot användning av våld i artikel 2.4 i Förenta nationernas (FN) stadga. Handlingsmöjligheterna för FN:s säkerhetsråd har emellertid varit begränsade på grund av Rysslands vetorätt. Invasionen av Ukraina utgör också ett aggressionsbrott enligt stadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Eftersom Ryssland inte är part i ICC kan ärendet emellertid inte behandlas där. För att främja utkrävandet av rättsligt ansvar har det därför genom ett avtal mellan Ukraina och Europarådet fattats beslut om inrättande av en särskild tribunal för aggressionsbrottet mot Ukraina. Tribunalens stadga har bifogats till överenskommelsen.

(3) Andra staters stöd till den särskilda tribunalen ordnas genom den partiella överenskommelse om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen som nu föreläggs riksdagen för godkännande. Den partiella överenskommelsen är en del av den avtalshelhet genom vilken den särskilda tribunalen inrättas. Den utvidgade partiella överenskommelsen ingicks i maj 2026. I beslutsfattandet deltog 36 parter, av vilka merparten var medlemsstater i Europarådet, däribland de nordiska länderna, Frankrike, Tyskland och Förenade kungariket, samt EU, Australien och Costa Rica.

(4) Syftet med den utvidgade partiella överenskommelsen är att säkerställa finansieringen av den särskilda tribunalens verksamhet och att bistå vid förvaltningen och ledningen av den särskilda tribunalens verksamhet i övrigt, så att den särskilda tribunalen kan fullgöra sina uppgifter i enlighet med tribunalens stadga. Den partiella överenskommelsen reglerar den särskilda tribunalens finansiering, organiseringen av verksamheten och det administrativa stöd som behövs för att fullgöra tribunalens uppgifter. Till förvaltningskommitténs viktigaste uppgifter hör att

säkerställa tillräcklig finansiering för tribunalen, välja domare, åklagare och biträdande åklagare samt främja samarbetet med tribunalen.

(5) Den partiella överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och som gäller utnämning av domare och åklagare, beslutsfattande med kvalificerad majoritet i förvaltningskommittén, oberoendet för den särskilda tribunalens personal, privilegier och immunitet samt sekretess för förvaltningskommitténs sammanträden och handlingar.

(6) Såsom det beskrivs ovan inrättas inte den särskilda tribunalen genom den partiella överenskommelsen. Genom överenskommelsen godkänns inte heller tribunalens stadga.

Överenskommelsens ikraftträdande

(7) Europarådets ministerkommitté beslutar separat om ikraftträdandet av överenskommelsen när antalet parter i den partiella överenskommelsen anses vara tillräckligt. Det förutsätter att det ska finnas minst 16 parter, bland dem förvaltningskommitténs största bidragsgivare. Dessutom ska budgetparametrarna vara tillräckliga och godtagbara. Propositionens förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i den partiella överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

(8) Hittills har 38 parter, inklusive EU, meddelat sin avsikt att ansluta sig till överenskommelsen. Till dessa hör också de största bidragsgivarna enligt skyldigheten att betala medlemsavgift till Europarådet, såsom Tyskland, Frankrike och Storbritannien samt EU. Antalet parter som officiellt har anslutit sig till överenskommelsen har ännu inte fastställts, men bland annat Sverige, Norge och Estland har meddelat att de har anslutit sig till avtalet.

Ekonomiska konsekvenser

(9) Godkännandet av den partiella överenskommelsen medför en årlig betalningsskyldighet för Finland när överenskommelsen träder i kraft. Enligt erhållen utredning finns det i nuläget ännu inga exakta uppgifter om hur stora de enskilda parternas betalningsandelar kommer att vara. Europarådets sekretariat har lämnat in en preliminär budgetberäkning över den särskilda tribunalens kostnader i inledningsskedet. Den slutliga andelen för varje medlem i förvaltningskommittén är beroende av antalet andra framtida medlemmar och deras relativa bidrag.

(10) Enligt den preliminära beräkningen uppgår Finlands andel till cirka 200 000 euro 2027 och till cirka 500 000 euro per år 2028—2030. De slutliga kostnaderna beror bland annat på antalet parter som ansluter sig till överenskommelsen och deras finansieringsandelar. Kostnaderna för Finlands finansieringsandel tas från moment 24.90.66 (Vissa medlemsavgifter och finansiella bidrag) inom ramen för utrikesministeriets förvaltningsområde.

Utskottets iakttagelser

(11) Utskottet anser att propositionen är viktig och väl motiverad som ett led i Finlands konsekventa stöd till Ukraina och den internationella rätten samt bekämpandet av straffrihet för de allvarligaste internationella brotten.

(12) Finlands medlemskap i den förvaltningskommitté för tribunalen för aggressionsbrottet som inrättas genom den partiella överenskommelsen bidrar till att stödja internationellt samarbete som främjar förverkligandet av fred och säkerhet enligt FN-stadgan samt tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna och stärkandet av en världsordning som bygger på internationell rätt. Tribunalens verksamhet stöder arbetet mot straffrihet.

(13) Utskottet betonar att Rysslands anfallskrig mot Ukraina utgör en allvarlig kränkning av de centrala grundsatserna i internationell rätt och undergräver den europeiska säkerhetsordningen. Att utkräva rättsligt ansvar av de som är ansvariga för aggressionsbrottet är viktigt för den internationella rättsordningens trovärdighet och för en rättvis och hållbar fred. Inrättandet av en särskild tribunal är ett viktigt steg i utkrävandet av rättsligt ansvar för Rysslands aggressionsbrott.

(14) Utskottet välkomnar Finlands aktiva deltagande i beredningen av den särskilda tribunalen och anser att det är i linje med de utrikes- och säkerhetspolitiska målen att Finland ansluter sig till förvaltningskommittén.

(15) Utskottet framhåller att den särskilda tribunalens trovärdighet förutsätter en oberoende och opartisk rättskipning. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt förutsättningarna för rättvisa rättegångar, också när rättegångarna genomförs i den åtalades frånvaro.

(16) Utskottet framhåller att det är viktigt att säkerställa ett så brett internationellt stöd som möjligt för den särskilda tribunalen. Ett brett deltagande stärker tribunalens legitimitet och verksamhetsförutsättningar. Finland ska för sin del arbeta för att fler stater utanför Europa deltar.

(17) Utskottet betonar dessutom att förvaltningskommitténs administrativa eller ekonomiska beslutsfattande inte får äventyra tribunalens oberoende rättskipningsverksamhet.

(18) Utskottet anser det motiverat att finansieringen och det administrativa stödet för tribunalen ordnas genom en utvidgad partiell överenskommelse. För att tribunalens verksamhet ska vara verkningsfull och oberoende är det nödvändigt att finansieringen är tillräcklig och förutsebar.

(19) Utskottet fäster uppmärksamhet vid osäkerheten kring den slutliga storleken på Finlands betalningsandel. Finansieringsandelarna är beroende av hur många andra medlemmar som ansluter sig till avtalet och deras relativa betalningsandelar. Utskottet anser det viktigt att kostnadsuppföljningen är öppen och finansieringsansvaret fördelas så brett som möjligt. Om betalningsandelen avviker från den aktuella beräkningen förutsätter utskottet att riksdagen informeras om saken.

Slutsatser

(20) Utrikesutskottet anser att stödet till verksamheten vid den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina stärker den internationella rättsordningen och främjar arbetet med att utkräva rättsligt ansvar för Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

(21) Utskottet anser det motiverat att Finland ansluter sig till den utvidgade partiella överenskommelsen om förvaltningskommittén för den särskilda tribunalen. Utskottet tillstyrker att överenskommelsen godkänns och att de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft i enlighet med propositionen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner överenskommelsen i proposition RP 188/2026 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 188/2026 rd utan ändringar.

Helsingfors 12.11.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Veijo Niemi saf
medlem Antti Rinne sd
medlem Jenna Simula saf
medlem Ville Skinnari sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Tuula Väätäinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Savola.